

Večernik

Leto IV. (XI.), štev. 152

Maribor, torek 8. julija 1930

»JUTRA«

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri

Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409

Velja mesečno, prejemnik v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:

Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13

Oglaš po tarifu

Oglaš sprejema tudi oglašni oddelak »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Ljapčev v Pragi

BOLGARSKI MINISTRSKI PREDSEDNIK O ODNOSAJIH BOLGARSKE Z JUGOSLAVIJO IN ITALIJO.

PRAGA, 8. julija. Bolgarski ministrski predsednik Ljapčev je na svojem povratku iz Laue, kjer je bil sprejet od predsednika republike dr. Masaryka, sprejel zastopnike domačega in inozemskega tiska ter jim podal izjavo o raznih zunanje-političnih vprašanjih, posebno pa o odnosjih, ki vladajo med Bolgarsko in posameznimi državami.

O odnosjih med Bolgarsko in Jugoslavijo je Ljapčev poudarjal, da so ko-

rektni, vendar mu dosedaj o kaki name-ravani sklenitvi arbitražne pogodbe med obema državama še ni nič znano.

Med Italijo in Bolgarsko obstojajo dobri, prijateljski odnosi.

Kar se tiče Male antante, ona nikakor ne predstavlja kake balkanske zveze, marveč je Mala antanta docela srednjeevropska organizacija zainteresiranih držav.

Francoski protest v Berlinu

BERLIN, 8. julija. Včeraj je posetil zunanega ministra dr. Curtiusa francoski poslanik, ki je imenom svoje vlade protestiral proti napadom in nasilju, ki je izvajajo Nemci v Porenju nad onimi, ki so bili naklonjeni francoskim okupacijskim oblastvom. Nemški zunanji minister dr. Curtius je izrekel svoje obžalovanje radi dogodkov v Porenju, vendar pa je obenem pripomnil, da je to gibanje čisto psihološkega značaja, vsled česar nemške oblasti nimajo nobenega učinkovitega sredstva, da bi preprečile incidente. Vsekakor pa bo nemška vlada storila vse, kar je v njeni moči, da se prepreči nadaljni izgredi. Francoski poslanik je pri tej priliki tudi urgiral izvedbo amnestije, ki je bila med Francijo in Nemčijo dogovorjena že pred izpraznitvijo Porenja po francoskih četah.

Macdonald zopet v stiski

LONDON, 8. julija. Notranje-politični položaj v Angliji je skrajno nesiguren in se splošno pričakuje, da pride že ta teden do odločitve. Vlada sama je vedno bolj prepričana, da ni nobenega drugega izhoda kakor nove volitve. Položaj je zadnje čase še poostrišlo dejstvo, da je prišlo med Baldwinom in Chamberlinom do sporazuma glede zahteve o zaščitnih carinah. Bivši ministrski predsednik Baldwin je izročil spodnji zbornici resolucijo, v kateri se izreka konservativna stranka za uvedbo povišanih carin ter ostro obsoja politiko vlade, ki od-

klanja zaščitne carine. Druga nevarnost preti sedanji delavski vladi pri razpravi o dodatnem predlogu konservativcev k finančnemu zakonu, s katerim odklanjajo konservativci večje obdačenje družb. Ker ta predlog podpirajo tudi liberalci, je čisto verjetno, da bo ostala delavska vlada pri glasovanju v manjšini. Glasovanje bi se moralo sicer vršiti že včeraj, a je bilo na željo vlade odloženo na četrtek. Radi nesigurnega stališča spodnje zbornice je vlada vsekakor v zelo kritičnem položaju.

Poroka avstrijskega nadvojvode Albrehta

BUDIMPEŠTA, 8. julija. Bivši avstrijski nadvojvoda Albreht se namerava poročiti z ločeno ženo madžarskega poslanca, grofice Rudnay. Nadvojvoda Albreht je že prosil nadvojvodo Otona kot poglavarja habsburške dinastije, da mu dovoli ta morganitični zakon.

Nemiri v Monacu

PARIZ, 8. julija. O priliki včerajšnje volitve župana v republiki Monacu je prišlo do krvavih nemirov. Občinarji niso zadovoljni z novim županom in so zato udrli v občinsko posvetovalnico ter napadli župana in občinske odbornike. Nastopiti je morala policija, da zaščiti župana in odbornike. Pri spopadih je bilo 20 oseb težje ali lažje ranjenih.

du odpiram oči in mu pokažem, kako ga alkohol ubija. Sedaj vidim, da je seme padlo na plodna tla, trezna mladina je bodočnost naroda. Gorje narodu, kojega inteligenca pliančuje! Narodu treba dobrih zgledov, treba mu pokazati, da je treznost predpogoj boljše bodočnosti. Mladina naj vedno pomni besede bivšega rektorja zagrebške univerze Natka Nodila v nastopnem govoru: »Draga mladina, proč s čašo, ki ubija!«

V nedeljo se je vršila glavna skupščina Jugoslov. Saveza trezvenosti, po istih ideoloških smernicah kakor mladinska. Savez obsega danes krog 150 abstinentnih društev v celi državi.

Istočasno se je v nedeljo otvorila v Umetniškem paviljonu protialkoholna razstava, katero je uredil v prvi vrsti naš slovenski rojak iz Celja, zdravnik dr. Fedor Mikič. Že iz svojih dilaških let odličen in vnet pobornik protialkoholnega gibanja. Razstava daje verno sliko treznostne akcije v naši državi od prvih začetkov; kaže ves dozrajni propagandni materijal:

kaže statistične številke o škodah, ki jih povzroča uživanje alkohola v gospodarskem (nad 6 milijard dinarjev se izda v Jugoslaviji vsako leto za alkoholne pijače!), fizičnem, duševnem in moralnem pogledu; prikazuje sport kot naravnega zaveznika treznostnega gibanja. Posebno pažnjo posveča razstava pobijanju alkoholizma med delavstvom. Prihodnja enaka razstava mora vsekakor obsegati tudi način predelavanja grozdja ne v vino, ampak v brezalkoholne pijače, odnosno vnovčenje grozdja v sveži obliki, njega konzerviranje itd.

Ni dvoma: velika je še razdalja do popolnosti treznostnega gibanja v naši državi. Toda prvi zdravi in močni početki so tu, in v sodelovanju vseh činiteljev, ki jim je najvišji cilj: zdrav duh v zdravem telesu, leže jamstva za vedno nove uspehe. Tu morajo sodelovati mladinska in treznostna organizacija odraslih, Sokolstvo, skavtizem, sportne organizacije, vojska, državne oblasti, občine, skratka vse, kar ima nalogo, da služi napredku in blagostanju naroda!

Pravična razdelitev bremen in dobrin v občinskem gospodarstvu

Iz vrst prebivalcev magdalenskega predmestja smo prejeli sledeči članek, ki ga priobčujemo kot mnenje širših plasti našega mesta. Članek je v imenu prebivalstva podpisalo 14 hišnih posestnikov, ki so zainteresirani na dograditvi cest v novi koloniji:

Vseučiliški prof. dr. Milan Ivšič v Zagrebu razvija v svoji knjigi L'agaires Problèmes en Jugoslavie interesantne in velepučne misli o temeljih naše narodno gospodarske politike. On tudi trdi, da naša država ni agrarna država. »Splošno se misli«, pravi, »da je v Jugoslaviji 88% kmetov, ali mi bi mogli reči, da jih je komaj 50%, ker ostali (38%) spadajo v kategorijo delavcev, a ne kmetov.« Ta odlični in priznani znanstvenik podkrep-ljuje svojo trditve z zanimivo utemeljitvijo: Agrarna država, kjer umirajo ljudje od gladi, kot je to pri nas, se ne more nazvati agrarna zemlja. Imamo industrijske dežele, kjer agrar absolutno ni razvit, pa kljub temu ne umirajo ljudje od gladi. To znači, da vsi oni, ki se imenujejo kmetje, a umirajo od gladi, niso kmetje. Za kmeta moremo računati samo Vojvodinca, a vsi ostali so siromaki. — Vsak, ki ima manje od 5 jutrov zemlje, se ne more računati med kmete, ker od te zemlje ne more živeti.

Zato pa moramo računati s tem dejstvom in voditi soc. politiko v interesu ne pretežno enega stanu, marveč splošnosti. (Splošen interes pa je interes meščana in interes okoliških prebivalcev, ako gre za tržne cene itd.). Interes splošnosti, t. j. nadinteres, se mora voditi vedno z vidika šibkejšega.

Nepoučnost dejanskega stanja v pogledu opredelitve prebivalstva po socialnih stanovih, povzroča nešteto gospodarskih socialnih kriz, ki se kažejo vsepovsod, zlasti pa tam, kjer dan za dnem opazujemo te hibe, v komunalnem gospodarstvu pri naših občinah.

Vzemimo n. pr.: Maribor. Z mirno dušo lahko trdimo, da živi v tem mestu 8 desetih ljudi, ki oddaja svoje fizične in duševne moči v najem in da 8 desetih ljudi v Mariboru nima eksistenčnega minimuma. Logično bi se morala voditi soc. politika v tem pravcu in to v interesu 20 do 25 tisoč nemaničev in socialno nizko stoječih, ki komaj služijo svoj vsakdanji kruhek.

Zlasti pa bi se morali do skrajnosti omejiti nepotrebnimi izdatki v času težkih kriz, v času, ko 35.000 ljudi, 70 km daleč od Maribora strda v Trbovljah in ko ni ne denarja in ne kredita za najpotrebnejše ceste v predmestjih (magdalensko) in za šole itd. Samo je treba pogledati ceste v delavski koloniji, za katere ni in ni denarja in so pravi škandal za mesto Maribor! Dejstvo je, da plačujejo konzumenti in mali ljudje (potom posrednih davščin) vsa bremena za one, katerim pridejo razne občinske institucije v korist. Zato pa: Pravično razdelitev dobrin — v interesu večine nižjih slojev!

Kmetijsko strokovno šolstvo v ČSR.

Českoslovaška ima zavsem 261 kmetijskih strokovnih šol z 9459 učenci in učenkami, poljedelskih šol je od teh 189, vrtnarskih, vinarskih in sad-jarskih 11, gospodarskih 51, gozdar-skih 10. Učni jezik je v 204 šolah češkoslovaški, v 52 nemški, v 3 karpatskoruski v 1 polski itd.

Proč s čašo, ki ubija!

Treznostno gibanje v Jugoslaviji je minulo soboto in nedeljo na uprav manifestanten način dokazalo svojo življensko sposobnost. V Zagrebu, v drugi prestolici naše države, so se zbrali delegati mladinskih treznostnih organizacij, združenih v Savezu trezvene mladeži, v soboto k deseti glavni skupščini Saveza, v nedeljo pa delegati Jugoslovanskega saveza trezvenosti, ki obsega že odraslo članstvo, k osmi glavni skupščini saveza. — oboji, da na eni strani položijo račune o delu obeh organizacij v pravkar minulem poslovnem letu, da si na drugi strani začrtajo smernice za delo v bodočem poslovnem letu in da na tretji strani skupno razgovarjajo in sklepajo o poglobitvi akcije za pobijanju alkoholizma na naši vasi.

Obem zborovanjem so prisostvovali najodličnejši predstavniki vlade, civilnih in vojaških ter avtonomnih oblasti, odposlanec kralja, zastopniki Rdečega križa, Narodne Odbrane itd., dokaz, kako resno in globoko pojmujejo vse te oblasti in korporacije vzvišene naloge in idealna stremjenja treznostnega gibanja. Na sobotnem zborovanju treznostne mladine je bilo zlasti mnogo delegatov iz Srbije. Savez trezvene mladeži — tako so z zadovoljstvom ugotovila podana poročila — šteje danes v celi državi 350 mladinskih abstinentnih krožkov z nad 35.000 člani. Izdanih je bilo mnogo propagandnih letakov, knjig, časopisov, redno se izdaja »Glasnik Saveza trezvene mladeži«, mladinski Savez danes tesno sodeluje z Jugoslovanskim Savezom trezvenosti. Na skupščini se je poudarjala potreba, da se treznostna propaganda razširi tudi v naše vasi! Potom Saveza trezvene mladeži, i potom Jugoslovanskega Saveza trezvenosti, i potom drugih humanitarnih in kulturnih organizacij, v prvi vrsti preko Sokola kraljevine Jugoslavije. Povdarjalo se je zlasti tudi, da je ideologija Saveza trezvene mladeži orijentirana v smeri ideje jugoslovanskega narodnega jedinstva.

Zanimive so bile izjave, ki jih je na mladinskem zboru podal zagrebški ban dr. Šilović. Ko je pred 40. leti nastopil katedro kazenskega prava na zagrebškem vseučilišču, je smatral za svojo prvo nalogo, da prouči vzroke zločinov v narodu. Prišel je po daljšem in temeljitem proučevanju prilik od rezultata, da je glavni povzročitelj zločinov v našem narodu alkohol, da je uplitanje skupno naše negativno obeležje in da v tem na žalost prednjačimo pred drugimi narodi. Dočim je pri drugih narodih alkohol v 40—50 od 100 slučajev povzročitelj zločinov, je to pri nas v 52 od 100 slučajev. Hvala bogu, da žene ne pijejo toliko, ker bi sicer ne bili najzdravejše, ampak eno najbolj degeniranih plemen. Ko sem to spoznal — je nadaljeval dr. Šilović — sem smatral za svojo prvo nalogo, da naro-

Maribor kot središče slovenske (zlasti znanstvene) književnosti

Troje književnih središč so razvili Slovenci: Celovec, Gorica in Ljubljana. Celovec v dobi Slomška in Janežiča, Gorica z »Vedo«, »Našimi Zapiski« in Mahničem, ter osrednje žarišče slovenstva v središču avstrijske slovenske kronovine Kranjske. Maribor je sicer važen radi spočetja Slov. Naroda, Matice Slovenske, Slov. Šolske Matice, radi domovinske pristojnosti Časopisa za zgodovino in narodopisje, ali po svoji književni aktivnosti do danes ni mogel doseči Gorice, Celovca ali celo Ljubljane.

Par osebnosti je ustvarilo iz Celovca začasno središče slovenske knjige, programatične šole (Mahnič, Dermota, narodni radikalizem) so dale svoj pečat Gorici, osredotočenje kranjskega duševnega življenja zlasti po 1868 pa Ljubljani.

Maribor se ni mogel razviti deloma iz istih razlogov, iz katerih je propadel Celovec, radi prešibkega slovenskega meščanstva. Če je Celovec za razvoj iz političnih razlogov manjkalo zadostno zavedno narodnostno zaledje, pa je pri Mariboru nastopila centralizacija štajerskega duševnega življenja v Gradec, torej za Maribor negativni moment, ki je bil pozitiven za Ljubljano in tudi za Gorico, za mesti z močnim slovenskim meščanstvom. Spodnještajerski trgi in mesta — radi geografske lege z Mariborom vred — so bili po Schmerlingu dekretirani za nemške, s čimer so — zopet obratno od Kranjske in Goriške — v veliki meri odpadli kot konsumenti slovenske knjige in bili usmerjeni v Gradec. Vsled šibkega spodnještajerskega in mariborskega meščanstva so morali radi pomanjkanja mariborskih kulturnih delavcev — isto danes s Plan. vestnikom — iz Maribora v kvalitativno in kvantitativno središče slovenskega književnega dela v Mariboru rojene, že omenjene kulturne ustanove. Da pa so bile baš v Mariboru te ustanove spočete, izvira iz narodnostnih in političnih mariborskih razmer v bližini Gradca z univerzo, muzeji, arhivi, knjižnicami itd.

Kranjska in v sredi nje Ljubljana je bila po 1868 Slovenstvu narodnostno in politično zavarovana; posledica je bila proverbijalna kranjska in ljubljanska konservativnost in ozkoscčnost. Vsled tega so se idejnopragmatično usmerjene struje obračale v narodnostno močno in borbeno, a vsled tega tudi širokopotezno Gorico, kjer so dale slovenstvu podlago današnji tako cerkveno, kot svobodomiselnost, pa tudi razredno usmerjeni znanstveni književnosti. Pri vsem tem pa je treba poudariti, da so tu v Gorici delovale osebnosti v krogih na tujih univerzah šolanih ljudi s širokimi socialnimi in filozofskimi naziranjmi. Bili so to ljudje večinoma svobodnih poklicev, malo profesorjev, katere uvaža birokratska pedagogika v malenkosti med štirimi stenami in jih s tem ubija za književno delo.

Prišla je svetovna vojna in po njej priključitev Gorice Italiji in Celovca Avstriji. Prišla je ustanovitev univerze v Ljubljani.

Že pred ustanovitvijo univerze je pod vplivom močne osebnosti škofa Jegliča, pa tudi mlajših založnikov (zlasti Schwentner pa tudi Kleinmayr in Bamberg) začel rasti prevladujoč vpliv Ljubljane. Z okupacijo Gorice po Italiji in z ustanovitvijo univerze pa so se zgrnili v Ljubljano, tako slovenski kulturni delavci iz tujine, kakor tudi iz Gorice. Vsi so se združili na sedežu nove univerze, tako da je s tem kulturna premoč Ljubljane nad Slovenijo postala popolnoma kot Pariza nad Francijo.

Za Maribor se je z Jugoslavijo položaj samo preokrenil. Na mesto Gradca je stopila bolj oddaljena Ljubljana. Temelji mariborskega kulturnega dela pa so ostali isti, deloma samo težje dosegljivi. Kar sta dosegla Schtviner in Kovačič skoro brez opore v meščanstvu, z delom med učiteljstvom in duhovščino je ostalo pri starem. Mariborski prišleki se čutijo danes bolj kot člani rojstne domovine; popolnoma še manjka konglomeratu novih meščanov, kulturna tradicija, Osebnosti,

ki bi omogočale efekt gonilnim znanstvenim silam kot so v Ljubljani mnogi pridobitveni krogi ali škof Jeglič, v Mariboru ni. Na mlade akademike, ki študirajo v Ljubljani vplivajo duševno — obratno od Gorice — mnogo bolj akademske organizacije kot pa univerza sama. Posledica tega je, da se današnji kulturni delavec tudi v Mariboru ne udejstvuje v prvi vrsti znanstveno-politično, ampak strankarsko-politično. S tem je bila tudi za mariborsko ozemlje podana možnost po politično-strankarski poti pridobiti bivše narodnostne odpadnike posredno za slovenstvo, ali nivoju kulturnega slovenskega življenja je s tem silno padel in tudi še ni zaenkrat izgleda, da bi se dvignil. Izmed znanstvenih organizacij ima v tem oziru najtežje stališče Zgodovinsko društvo v Mariboru. Vzniklo je društvo na narodnostni osnovi. Znanstvena in narodnostna tendenca ga je vzgojila na isti način kot n. pr. Matico Slovensko. Kulturna organizacija vsega duševnega življenja v preteklosti v Gradcu pa je povzročila, da so arhivalije, muzejski predmeti, knjižnice i. t. d. ostali ob prevratu za vedno v Gradcu. Zgodovinsko delo brez arhiva pa je nemogoče, pravtako tudi zgodovinsko in prirodopisno delo brez urejenega muzeja; odprto je še vprašanje tehničnega muzeja v Mariboru. Za oboje pa manjka danes v Mariboru prostorov, pa tudi interesa od strani meščanstva, zlasti pridobitvenih krogov. Boljše je s strokovnimi organizacijami kot je n. pr. »Pedagoška centrala«.

V splošnem seveda položaj v Ljubljani ni mnogo boljši; ali odločilno in vplivno deluje univerza s sorodnimi zavodi, kot so muzej, posestrima naše Studijske knjižnice, licejska knjižnica itd. Kader znanstvenih delavcev v Ljubljani je najmanj 25—30krat večji kot v Mariboru. Poleg teh pa je vrsta znanstvenih omizij z (Union, Kolovrat itd.), ki na vse strani širijo interes za znanost. In vse to sloni na naši univerzi. Ne samo močen dvig naše znanosti v kvalitativnem oziru je posledica naše univerze; tudi kvantitativno producira univerza, oziroma pod njenim neposrednim vplivom, nad tri četrtine naše znanstvene produkcije.

Tega vsega Maribor nima. Zato je tudi nemogoče in neupravičeno misliti, da bo danes, ko ima Ljubljana univerzo, Maribor igral vlogo nekdanje Gorice. Za Maribor obstoja danes samo eno vprašanje, katerega rešitev leži v rokah mariborskih in ljubljanskih znanstvenih činiteľjev: ali Ljubljana prizna Maribor kot sodelavca, ki dela po svojih močeh, ali ne. Nekateri odgovarjajo z da, drugi zopet z ne. Naslonitev Maribora v znanosti na Zagreb ali Beograd pa je težka, skoro izključena.

Znanstveni položaj Ljubljane označuje univerza; Maribora pa Zgodovinsko društvo. Bodočnost znanstvenega Maribora pa bo odločila tako v zgodovinsko-jezikoslovnem kot v prirodopisnem pravcu rešitev vprašanja arhiva in muzeja.

J o b.

Dr. Leonhard

ordinira zopet med tednom
od 9.—10. in pol 15.—16. ure

Razglas.

Mestno načelstvo mariborsko odreja sledeče: 1. Prepovedano je jemati pse v gostilne, kavarne in druge javne prostore (trgovine, mesnice in zabavišča), kakor tudi na trg ob tržnih urah. Po javnih nasadih se mora voditi pse na vrvi ter z nagobčnikom. 2. Pse volčje, dobermanke pasme, kakor tudi nevarne in nezanesljive pse vseh pasem se mora voditi na vrvi ter morajo nositi nagobčnik, ki izključuje ugriznenje. 3. Pobijejo se psi, glede katerih se ugotovi, da se njih lastniki ne ravna po zgoraj določenih predpisih. Ako ne spada dejanje pod težjo kazen, se bodo kaznovali prestopki v denarju do 900 Din ali z zaporom do 30 dni.

Mariborski in dnevni drobiž

Odlikovanje sokolskih voditeljev.

S kraljevim ukazom so bili med drugimi odlikovani: Engelbert Gangl, prvi namestnik starešine Sokola kraljevine Jugoslavije, Gjur Paunković, II. namestnik, Lacko Križ, III. namestnik in Pavel Mergenthaler IV. namestnik, z redom sv. Save I. stopnje; dr. Viktor Mur-nik, načelnik SKJ z redom sv. Save II. stopnje; Elza Skalarjeva, načelnica SKJ, dr. Riko Fux, dr. Janko Olip, dr. Joža Ravnik, Saša Šantel, Joža Smrtnik, starosta celjske župe, dr. Josip Pipenbacher, starosta ljubljanske župe, dr. Maks Kovačič, starosta mariborske župe in Ivan Veselič z redom sv. Save III. razreda.

Vrnitev češkoslovaških sokolskih vlakov

V četrtek, dne 10. julija, se bodo vračale skozi Maribor oficijelne skupine češkoslovaškega Sokolstva, ki biva sedaj na morju, v dveh posebnih vlakih. Prvi vlak, s katerim se vrača češko Sokolstvo v Prago, se bo pripeljal v Maribor ob 10.56 in nadaljuje vožnjo ob 11.16. V tem vlaklu bo 962 oseb. Drugi vlak, s katerim se vračajo Sokoli iz Morave in Slovaške, ter bo vozil v Brno, se bo pripeljal v Maribor ob 12.02 in odhajal ob 12.26. S tem vlakom se bo vozilo 640 oseb. Mariborsko občinstvo se prosi, da zlasti z ozirom na tragično dogodek na morju, po možnosti v čim večjem številu pride na kolodvor in se poslovi od češko slovaškega Sokolstva, ki je utrpelo bridko izgubo svojega članstva ob nesreči parnika »Karadjodje«. — Jugoslov. češkoslov. Liga.

Obisk čeških skautov.

Mariborska Jugoslov. Češkoslov. Liga je prejela obvestilo, da se pripelje v nedeljo, dne 13. julija t. l. z dunajskim brzo vlakom ob 13.58 skupina 60 čeških skautov in skautinj (oddelka Břeclava in Uherske Hradišče). V Mariboru bodo ostali 3 ure, ker se bodo odpeljali šele z osebnim vlakom ob 17.25 naprej k morju. Skupino vodi zopet šolski ravnatelj Fran tišek Knourek, ki je že lansko leto obiskal Maribor s svojimi skauti in skautinjami. Gosti si bodo ogledali za časa bivanja v Mariboru mesto, ali pa se bodo šli kopat, če bo lepo vreme. Vodja Skautov g. ravnatelj Knourek je znan prijatelj Jugoslovancev, ki je pred leti vodil po celi Češkoslovaški večjo skupino slovenskih učiteljev in učiteljic.

Odlikovanja povodom vsesokolskega zleta.

Okoliški nadzornik Jurij Smodej in policijski agent Franc Orel od mariborske policijske uprave sta ves čas povodom sokolskih slavnosti, mesec dni, vršila v Beogradu varnostno službo. Dobila sta za to kraljevo odlikovanje in sicer gosp. Smodej zlato, g. Orel pa srebrno kolajno.

Češki novinar v Rogaški Slatini.

Od petka do nedelje je bival po enomesečnem bivanju v Jugoslaviji v zdravilišču Rogaški Slatini češki novinar in znani prijatelj Jugoslovancev, S. K. Strakaty, ki ni mogel dovolj prehaliti lepote zelenega slatinskega zdravilišča. Mariborska in ljubljanska JČ liga sta izkazali odličnemu prijatelju Slovencev pozornost s tem, da sta ga obiskala v Slatini v nedeljo odbornik JČ lig gosp. Božidar Borko iz Ljubljane in dr. Avg. Reisman iz Maribora. Zanimivo je, da je praznoval g. Strakaty, ki je urednik »Narodnih listov« v Pragi, z letošnjim obiskom Jugoslavije ravno 25-letnico svojega intenzivnega delovanja na polju češkoslovaško-jugoslovanskega bratstva. G. Strakaty se je namreč ravno pred 25. leti udeležil v ekskurziji zveze češkoslovaškega dijaštva v Pragi odkritja Prešernovega spomenika v Ljubljani in nato prvega kongresa narodno radikalnega dijaštva v Trstu. Od takrat naprej je bil g. Strakaty stalno v stikih z Jugoslavo, posebno z mlajšo slovensko inteligenco in ni nikdar manjkal pri aktivnem sodelovanju ob jugoslovanskih prireditvah in sprejemih v Pragi. V nedeljo zvečer se je g. Strakaty vrnil s avtobusom iz Slatne v Maribor in od tod z nočnim brzovlakom v Prago. Velezaslužnemu našemu prijatelju kličemo: Čim preje zopet na svidenje!

Proslava sv. Cirila in Metoda v mariborski kaznilnici.

Mariborska kaznilnica ima pevski zbor in godbeni orkester, ki ju tvorijo godbe večji kaznenci. Pevski zbor in orkester, ki spremljata sicer običajno kaznilniške maše, priredita vsako leto z dovoljenjem ravnateljstva daljši koncert, ki je dostopen tudi zunanjim povabljenim gostom. Letošnja prireditev, ki se je vršila dne 5. tm. dopoldne, pa je bila izjemoma le interna, namenjena kaznencem, kaznilniškim nameščencem in njihovim družinam. Pevski zbor je nastopil z Aljažev »Soči«, Devovo koroško-narodno »Čej so tiste stazice«, Vodopivčev »Fantovsko pesmijo« ter Jerebovim »Mojim dekličem«; godbeni orkester pa je predvajal Füllekrusov »Pozdrav«, Ocvirkovo »Idilo« in Serdovi »Svatovska koračnica« ter »Fany-gavota«. Dirigiral je gosp. nadučitelj Cizelj osebno. Razen pevskih in godbenih točk je bila na prireditvenem sporedu tudi deklamacija Jovanovičevih »Treh hajdukov«. Pevci in godci so pokazali izredno izvežbanost, ki je zasluga predvsem g. nadučitelja Cizlja.

Smrt značajne slovenske žene v Juljski Krajini.

V Grahovem ob Bači so nedavno nesteti prijatelji in znanci iz cele baške in soške doline spremili k večnemu počitku 81letno slovensko mamico, gostilničarko in posestnico Frančiško Brišarjevo, znano in spoštovano daleč na okrog kot ženo jeklene narave, kot skromno, vzorno in dobro mater, kot nesebično in velkodušno napram vsakomur, ki je bil potreben pomoči. Mati 11 otrok, 34 let vdova, si je znala v najtežjih časih kot neumorna in skrbna gospodinja ustvariti lepo premoženje ter zasigurati kruh vsem številnim otrokom. Ob odprtem grobu, ki so ga zasipali s cvetjem, je grahovsko-bukovski pevski zbor zapel v slovo pretresljive žalostinke. Bodi vrli slovenski ženi najlepši spomin!

Tatvine na Mariborskem otoku.

Včeraj zvečer sedim v restavraciji. Pri sosednji mizi je sedela večja družba tujcev, najbrž Hrvatov. Eden izmed njih dopoveduje okrog sedečim, da je bil popoldne v kopališču okraden. Nekdo mu je odnesel iz zaprte kabine večjo vsoto denarja. Rekel je: »Nikdar več ne grem v to kopališče!« Potrebno bo pač najstrožje nadzorstvo, da se preprečijo nadaljne tatvine in da ne pride naše divno kopališče na slab glas.

V mestnem parku vlada svoboda.

Vsakdo lahko opazi, da postaja naš park vedno bolj zanemarjen. Otroci ne razločujejo več poti od trate; svobodno skačejo že po tratah, igrajo se s peskom na klopeh, lomijo grmičje, trgajo cvetlice, mečejo po tleh papir in drugo nesnago, za vsakim grmom je že stranišče za oroke. Psi se svobodno lovijo, so brez nagobčnikov, nekateri celo brez znamke; videl sem jih, kako so drveli po cvetličnih gredicah. Kam bo privedlo to park, si lahko vsakdo napravi sodbo, — če ne pride strožja kontrola.

Nalezljive bolezni v Mariboru.

Od 1. do 7. julija sta bila prijavljena mariborskemu mestnemu fizikatu po 1 slučaj obolezlosti za škrlatinko in davico.

III. tabor mariborskih skavtov

je letos pri Mozirju. V glavnem bodo taborili tam letos prvič najmanjši skavti, volčiči, pod nadzorstvom starejših. Volčiči odidejo na taborjenje jutri 9. tm. s prvim jutranjim vlakom preko Celja.

Zopet samomorilski kandidat.

Sinoči krog 20. so pasanti na oglu Kejzarjeve ulice in ulice Ob brodu opazili, kako je skočil v Dravo 45-letni delavec tvrdke Viljem Abt, Marko Horvat. Neki pasant je hitro skočil za njim in ga za suknjo potegnil iz Drave. Obveščeni delodajalec ga je dal odpremiti v stanovanje. Horvat je bil precej vinjen in ni hotel dati o razlogih svojega čina nobenih pojasnil.

Pretep med civilisti in vojak.

Tozadevno včerajšnje poročilo je treba v toliko popraviti, da gostilna v Dravski ulici ni Kolaričeva, ampak Rodeževa, in da se je v gostilni pač vršil prepri, pretep — v katerem je bil vojak zabit — pa pred gostilno, —

Prvi Zeppelin — pred 30 leti

NEKAJ ZGODOVINE ZRAČNE LADJE.

Dne 2. tm. je poteklo trideset let, kar se je dvignila prva zračna ladja grofa Zeppelina na njegovem posestvu Mauzell blizu Friedrichshafenu v vsevir. V zraku je bila ladja 17 minut. Konstrukcija je bila še nepopolna, toda poskus je uspel.

Nekaj besed o postanku prve zračne ladje: načrte je po zamislih grofa Zeppelina izdelal višji inženir Kober, ki še danes živi v Friedrichshafenu. Patent je bil dobljen 31. avg. 1895. L. 1897 je Društvo nemških inženirjev izdalo priznalno strokovno mnenje. S tem je grof Zeppelin pričel svoje akcije za ustanovitev »Delniške družbe za pospeševanje zrakoplovbe v Stuttgartu«. Dne 9. maja 1898 je bila ustanovljena družba z osnovno glavnico 600.000 mark. Grof Zeppelin sam je podpisal skoro polovico.

Z gradnjo ogrođa so pričeli v aluminijevi tovarni Karla Berga v Lüdenscheldu še isto leto. Sestavili so ga l. 1899 v posebni lopi na Bodenskem jezeru. Sredi junija 1900 je bila zračna ladja pripravljena za zlet. Toda pravega zupanja v uspeh ni bilo. Najvišji in najupliveljši častnik je odločno obsojal akcijo in je še dolgo časa kasneje grenil grofu Zeppelinu življenje. Tudi avstrijski civilni letalec Viktor Silberer je odločno nasprotoval. To je bil povod, da tudi po prvi vsaj deloma uspeli vožnji zaupanje ni naraslo. Nasprotniki Zeppelina niso mogli doumeti, da bi orjaško truplo

moglo v zraku — celo proti močnemu vetru — brez poškodbe leteti.

Po težkih borbah je končno grof Zeppelin zmagal. Toda oktobra 1900 je že skoro obupal. Iz takratnih njegovih pisem je razvidno, kako težke duševne borbe je preživel. Zaman je trkal pri vladi in pri bogatih, da bi dobil denar za gradnjo nove ladje. Podlagi prvih izkušenj izpopolnjene zračne ladje. Njegov prijatelj dr. Hildebrandt mu je izposloval za novo ladja brezplačno 2 motorja, in v zvezi s tem se je grofu Zeppelinu končno posrečilo, dobiti denar za gradnjo nove ladje. Zgradbo je vodil inž. Dürr. Toda zopet se je zgodila nesreča: nova ladja je nasedla na kopnem. Treba je bilo zopet premagati velike težave, dokler se nista 9. in 10. okt. 1906 sijajno posrečila dva poleta, ki sta zagurala nadaljevanje dela. Do vojne ni moglo nič več zadržati zmagovalne poti Zeppelinove zračne ladje. Po vojni je delo začel nadaljevati dr. Eckener, ki pa je moral hoditi isto trnjevo pot, kot popreje grof. Tudi on je moral potovati od kraja do kraja in beračiti za podjetje. Skoro povsod je našel zaprta vrata. Končno se mu je s sijajno uspešimi zleti zračne ladje »L. Z. 126«, ki je bila zgrajena za Ameriko, in pa »Grofa Zeppelina« posrečilo dokazati, da je zračna ladja sposobna za prometne svrhe.

Človek in divje zveri

ROKOBORC IN LEV. — PRIJATELJSTVO MED TIGROM IN MISIJONARJEM. — ZANIMIVI SLUČAJI.

Med človekom in zvermi navadno ni sporazuma in prijateljstva, ali je medsebojno sovraštvo ali pa sovražno spoštovanje. Lev, tiger, leopard itd. se človeku radi ognejo s pota, če ravno niso lačni ali če jih kaj drugega ne pripravi do napada. Le tiger, ki je že okusil človeško kri, navadno pred človekom več nima respekta. Prav tako si tudi naš medved in volk običajno ne želita srečanja s človekom; umakneta se v gozd, če ga opazita, in ga potem iz skrivališča opazujeta.

Kakor so povsod nenavadne izjeme, tako jih poznamo pa tudi v razmerju človeka do zveri in zveri do človeka. Tako je n. pr. znan slučaj nekega znamenitega rokoborca, ki je stavil, da se bo boril z najmočnejšim levom in ga premagal. Levu so seveda za to borbo dali nagobčnik in usnjene rokavice na šape, a borba je bila kljub temu silna in naporna. Zmagal je rokoborec, ki je leva res pritisnil ob tla. Naslednjega večera se je boj ponovil pred desetstiči gledalcev in rokoborec je zopet ostal zmagovalec. Ko pa je stopil tretjega dne k levu v kletko, mu je žival prišla pohlevno nasproti, mahala z repom kakor pes in se mu dobrikala. Vsi poskusi, da bi lev napadel in se spustil v boj, so bili zaman. Lev je spoznal, da je rokoborec močnejši kakor on in se ni več hotel z njim boriti, priznal mu je prvenstvo.

To prijateljstvo med človekom in zverjo pa je bilo le prisiljeno, težko priporočeno. Lev se je vdal, ker se je moral. Znani pa so slučaji, ko sta se človek in zver spoprijateljila brez vidnega vzroka. Misijonar Planteine je v francoski Indokiniji napravil poznanstvo s tigrom, ki je bil strah in trepet vse okolice. O tem pripoveduje sam v nekem spisu. Prvič je tigre srečal nekega večera, ko se je vračal iz neke oddaljene naselbine proti svoji misijonski postaji. Ker je bil truden in lačen, je spotoma sedel pod neko drevo in pričel povživati svoj skromni prigrizek. Komaj je napravil par grizljajev, je kakor bi trenil planil k njemu velik tiger. Bežati ni bilo mogoče in misijonar se je že udal v svojo usodo in pričel moliti k smrti. Toda na njegovo nepopisno začudenje, je tiger legel poleg njega in mu pričel kakor pes lizati roke. Ko si je misijonar opomogel od strahu, je tigre pobožal in ta je bil še bolj pohleven, spremljal ga je do doma kakor pes. Od tedaj dalje je še večkrat prišel s tigrom skupaj in postala sta

prijatelja kakor gospodar in dober pes.

O zelo sličnem dogodku pripoveduje španski afriški potnik Fernando Algona, samo da zver, ki se je z njim spoprijateljila, ni bil lev ali tiger, ampak leopard. Spremljal ga je več dni po najbolj divjih pragozdih belgijskega Konga in sovražno zarenčal na vsako žival, ki sta jo na poti srečala, kakor da bi hotel pokazati, da bo on branil človeka, če bi ga kdo hotel napasti. Domačini so vsi zbegani in prestrašeni bežali, koder sta se čudna in nenavadna prijatelja pojavila. Algona je hotel leoparda na povratku iz pragozda odpeljati s seboj, a zver se ni hotela vdati. Poslovila pa se je od njega vidno potrt.

Podobno zgodbo so pred leti doživeli v londonskem zoološkem vrtu z levom in sinom nekega krmilca, 12letnim dečkom. Dasiravno lev ni bil ukročen in je skušal napasti vsakogar, ki se mu je približal, je vedno pohlevno mahal z repom, kadar je zagledal dečka in se mu dobrikal. Ko so naposled mladeniča spustili k njemu v kletko, se je z njim igral kakor psiček ali mačka. Tako vidimo, da si tudi človek in zver lahko postaneta prijatelja, seveda, taki slučaji so redki.

Statistiko ljudskega gibanja v Porenju

prinašajo sedaj po izpraznitvi tega ozemlja s strani francoskih čet nemški listi: krog 4000 otrok je ostalo v Porenju, kojih očetje so iz zasedbenih čet. Listi tega ne jemljejo tragično, »Kölnische Zeitung« je pisala že 2. marca 1930: »Vojaški otroci so v zasedenih ozemljih vedno bili in bodo. To spada k stvari.« Statistika izkazuje 1851 nezakonskih otrok od ameriškanskih očetov, 988 od angleških, 199 od belgijskih, 767 od francoskih, 15 od črnih, 22 od neznanih. Statistika je zanimiva zlasti radi tega, ker je znano, da so Amerikanci, 5000 mož, bili v Porenju samo 3 leta, Francozov pa 3 kori (80.000 mož) celih 12 let. To najbolje dokazuje, kako neresnične in samo iz političnih razlogov lansirane so bile vesti o nasilstvih francoskih vojakov: 80.000 mož 12 let in komaj 767 otrok. Da se v 12 letih tudi brez nasilja doseže marsikako intimno poznanje, je človeško razumljivo, in dejstvo, da je pri odhodu Francozov iz Strassburga 15 lepih Elzačank v narodnih nošah francoske častnike in vojaške obisipalo s cvetjem in jih v lepo okrašenih šotorih pogostilo, govori v tem pogledu cele knjige.

Prah in dim

Tehnika razpolaga dandanes že s celo vrsto aparatov, s katerimi se najprecizneje odkrivajo nepoznane tajnosti. Eden najvažnejših je aparat za analiziranje prahu v zraku, potem salka prahu, periskop za opazovanje prahu itd. S pomočjo teh aparatov se je posrečilo ugotoviti, da je nad New Yorkom vsak dan do višine 60 metrov ogromna količina čvrstih tvarin — v obliki prahu, skupno 2.200 ton. V tem prahu je 65 odstotkov premoga, 15 odstotkov mineralnega prahu in pepela, 20 odstotkov organskih tvarin in na milijone bacilov vseh mogočih vrst.

Tudi priroda sama noče zaostjati za človekom in zato od časa do časa razburka svoje elemente in dvigne ogromne mase prahu v višine, jih prenaša in spušča na cele pokrajine. L. 1901. je orkan, ki je nastal v Sahari, dvignil pušinski prah in ga odnesel 4 tisoč kilometrov na velik del zapadne Evrope. Štiri dni so merili ta prah, ki je padal iz zraka in so izračunali, da je znašala ta masa 1.800.000 ton. Na Sredozemsko morje in severno afriško obalo je padlo baje skupno 150 milijonov ton prahu. Sahara sploh zelo pogosto pošilja svoj prah z vetrovi na vse strani. Toda zadnji »prašni dež« ni prišel od tam, temveč iz step južne Rusije. Oblaki prahu so do segli obale Vzhodnega morja. Samo na Poljsko se je spustilo poldrugi milijon ton prahu. V krajih, kamor vetrovi zanašajo prah, se pogosto bistveno izpremeni tudi površina. Tako n. pr. trdijo učenjaki, da pokriva nekatere pokrajine na Kitajskem meh, rumenkast material do višine 100 metrov. In vse to ni nič drugega, kakor prah, ki so ga vetrovi v stoletjih nanесли iz puščav srednje Azije.

Auto s potniki iz 12 metrov višine v reko

Na mostu preko Tise med Staro in Novo Kanižo se je v torek zvečer zgodila strašna nesreča. Industrialec Gjorgje Lederer se je vozil preko mosta v avtu s štirimi drugimi osebami. Ko so bili sredi mosta, je nenadoma počila kočnica, avto se je zaletel z vso silo v ograjo, jo podrl in strmoglavil 12 metrov globoko v reko. Vse to se je zgodilo z bliskovito naglico. Ledererju samemu in obem njegovim bratom je uspelo, da so skočili iz voza in padli v vodo nedaleč od avtomobila. Ledererjev upravitelj posestev Taburi pa je obnem z avtom utonil. Ribiči, ki so prizer videli, so prihiteli s čolni in rešili Ledererja, oba njegova brata ter šoferja.

Nova ameriška senzacija

Iz Newyorka prihaja senzačna vest: Mistru Frideriku Bedellu, profesorju na Cornellovem vseučilišču, se je posrečilo izkonstruirati poseben aparat, ki omogoča, da gluhi, ki še imajo slušni živec, lahko poslušajo godbo. Prof. Bedell je svoj izum demonstriral pred povabljenim zborom. Mehanizem je podoben fonografu. Kakor ta, ima tudi aparat prof. Bedella membrano z leseno iglo. Ta se namesti med zobe gluhlega poslušalca, drugi konec membrane pa se s žico spoji s telefonom, gramofonom ali radijevo slušalko. Izumitelj trdi, da se potem zob čuje godba še bolj jasno nego s sluhom samim. Ako se bo ta ameriška senzacija pokazala kot resnična, bo to za večino gluhih velika dobrota, ker so gluhi z uničenim slušnim živcem v zelo mali manjšini.

Mednarodni skavtski tabor na Poljskem.

V smislu sklepov velike skupščine Zveze slovanskih skavtov in skavtinj iz lanskega leta prireja letos poljska skavtska organizacija mednarodni skavtski tabor v Tatrah in sicer od 1. do 21. avgusta. Prvih 14 dni bodo udeleženci stalno v taboru, ostalih sedem dni bo posvečenih izletom. Vloga za stanovanje in hrano znaša za ves čas 50 poljskih zloti (krog 300 Din), vožnja tja in nazaj ni vračunana.

Sport

Lahkoatletske tekme za prvenstvo Jugoslavije.

V soboto in v nedeljo so bile v Zagrebu lahkoatletske tekme za dame za prvenstvo Jugoslavije. Rezultati so naslednji: tek 60 m: Mila Petričič (Hašk) 8.2 sek.; 100 m: Mila Petričič (Hašk) 13.2 sek.; 200 m: Zulejka Stefanini (Hašk) 29 sek.; 800 m: Globan (Hašk) 2:52.6; 800 z zaprekama: Trestini (Hašk) 13.6 sek.; štafeta 4x100 m: Hašk 54 sek.; skok v višino: Stefanini (Hašk) 136 cm; skok v daljino: Krajnovič (Pančev) 489 cm; met krogle: Šojat (Hašk) 10.03 m; met diska: Šojat (Hašk) 36.5 m; troboj (100 m, vis. kopje) Stefanini (Hašk) (13.8; 136 22.76) s 122.388 točkami.

Plavalne tekme v Splitu.

Splitski plivački podsavez je priredil v nedeljo velike plavalne tekme za prvenstvo SPP. Doseženi so bili sledeči rezultati: 50 m prosti stil: Brajnovič 30.2 sek.; 100 m prsno: Midžor 1:31; 50 m prosti stil: Ivič z 33.9 sek.; 100 m prosti stil: Brajnovič 1:10.2; 100 m hrbtno: Nadali 1:34.2;

MOLNP službeno.

Redni občni zbor MOLNP, ki bi se moral vršiti dne 9. t. m. se preloži radi tehniških zaprek na 15. julija. Tajnik.

Tour de France.

Druga etapa »Tour de France«, ki je vodila od Caen v Dinant (165 km), se je končala z zmago Italijana Guerre, ki je prevozil progo v 7:00:17. Drugi je bil Italijan Binder, tretji pa Francoz Pelissieu.

Male sportne vesti.

ASK Primorje je imel pred dnevi svoj letni občni zbor in so bili izvoljeni v novi odbor naslednji gospodje: predsednik: Sancin; podpredsednik: Albin Zajc, dr. Matej Šmalc, dr. Igo Gruden in Karlo Zupančič; tajnik: dr. Zvonko Buljevič; blagajnik: Fran Šetina; načelnik sekcije: nogometne Buljevič Nedeljko; lahkoatletike: Černe Miroslav, plavalne Marc Pavel.

V finalu prvenstva gospodov v Wimbledonu je zmagal bivši svetovni prvak Tilden nad Američanom Allisonom 6:3, 9:7, 6:4. V damskem dublu sta zmagali Američanki Wills-Ryan nad Cross-Palfrey, v mixte-double pa Cratford (Avstralija) - Ryan (Amerika) nad nemško kombinacijo Trenn-Krähiwnkl.

V Parizu so se vršile lahkoatletske tekme za prvenstvo Francije. Doseženi so bili sledeči rezultati: 800 m: Ladonmengen 1:53.2; 200 m: Beigbender 22.2; 5000 m: Cuignet 15:14; disk: Noel 45.07 m; štafeta 4x100: F. C. motepolitan 3:19.

Strah pred Tutankamonom.

Pariški »Matin« poroča iz Londona, da je poslanec angleške delavske stranke, Lees, skril v kleti poslanske zbornice neke izkopine iz grobnice egiptovskega faraona Tutankamena. Poslanec se je bal usodepolnih posledic, ki baje zadenejo vsakogar, kdor ima kake ostanke iz faraonove grobnice. Da reši svojo rodbino vseh morebitnih neprijetnosti, je zato starodavne izkopine raje skril v parlamentu.

Kongres čebelarjev

se bo vršil 24. in 25. avg. povodom letošnjega velesejma v Osijeku.

Ureditev cest v zetski banovini.

Ban zetske banovine g. Smiljanič je na zadnji konferenci strokovnjakov uveljavil potrebne korake, da se tudi ostale banovinske ceste v izmeri 400 km v najkrajšem času izgrade in uredi. Ljudje je zetska banovina uredila 750 km prvotnih cest najmoderneje v betonu. To je za zetsko banovino, ki živi večnoma od turizma, velikanskega pomena.

Italija opušča vinogradništvo.

Poročila iz vseh italijanskih provinc se glase v tem smislu, da se v Italiji vrši polagoma prehod od pretiranega vinogradništva na druge oblike kmetijskega gospodarstva. To je posledica novega sindikalnega gospodarskega sistema v Italiji.

K. M. Čapek - Chod:

Jindři

Roman. — Iz češčine prevel dr. Fran Bradač. 6

Pa vtis ga ni zapustil ves dan, a ni ga zadržal, da bi ne šel zvečer kakor navadno k zapiranjū sadne veletrgovine Fafrnove. Vendar je ostal v senci in izza vogla je videl, kako je Boženka, ki je morala nadomestiti yčerajšnjo zamudo, z veliko gesto stisnila slugi napitnino v roko, da bi potegnil zavese namesto nje.

Hitro se je oddaljevala, toda v luči ogelne svetilke je pokazala od daleč Jindřichu oči tako, da bi spoznal, da vé zanj.

Kmalu jo je došel, pozdravil, nekaj je šepnila, ne da bi kako drugače pokazala, da ga je opazila ob boku. Dolgo ni črnil tudi on, toda ko je slednjič odprl usta, rekoč:

»Boženka, kaj ste mi to —« ni izgovoril do konca, tako naglo se je obrnila k njemu, tako strastno ga je popadla za roko in govorila iskreno, otožno:

»Gospod Pavák, pri Bogu in vseh svetnikih, pustite me... Odidite, prosim vas... nikoli več ne hodite póme in sploh me več ne poznajte!«

Govorila je tako glasno, da so se kar ljudje po njih obračali, tresla se je kakor trs in edtem, ko ga je pošiljala proč, so njene raskave ročice stiskale njegove prste z obupno silo in jih privijale k napol otroškim prsom, in za njimi je njeno srcece silno utripalo in zagotavljalo, da počí, če bo Jindřich ubogal.

Ce bi bil Jindřich zapeljivec po poklicu, bi si bil rekel:

Aha, ribica je že v mreži! Toda, ker se je nahajal v isti mreži z njo, je pozabil celo na to, da se nahajata to dobo na najbolj živahnem hodniku Celetne ulice, in pijan od sladkega vonja njenih ust, od žalosti nabreklih kakor razlomljena sveža breskev, je čutil v svojih dlaneh brezobzirni govor njene krvi, ki je silila k njemu prav do koncev njenih gorkih prstkov.

Bilo je treba nekoliko sunkov s komolcem moidočih, preden sta se zavedla.

Sunil je roko Boženki pod pazduho — doslej si tega ni še nikdar dovolil — in vedel jo je s preveč razsvetljene glavne ulice in izpred oči množice.

Nič ni govoril, saj ni mogel: oba sta ta večer prav do slovesa težko govorila iz istega vzroka. Jindřichove ustnice so bile kakor ohromele — šele potem so se zganile, ko so se njuna usta srečala

v nespretnem poljubčku za slovo, kajti oba sta poljubovala prvič.

In preden je minul mesec, so prešle vse Boženčine breskve — ta podoba je osvojila Pavákovo domišljijo! — v Jindřichovo last...

Ah! — koliko se je do tega usodnega trenutka ubogo dekletce naprosilo svojega ljubčka, z vsemi glasovnimi načini rotenja in zapriganja, naj ne hodi več za njo, toda nikoli se ni zgodilo, da bi sama ne bila prišla na domenjeni nedeljski sestanek — enkrat celo prva!

Nikoli več se nista peljala s čolnom po reki, toda kljub temu ni bil prihranjen Boženki Cytherin otok, saj se je na njem razbila ladja, ki je peljala v zakonski pristan, že mnogim starejšim in izkušenejšim, nego je bila mala sadjarica Jindřichova. Nekaj takega ji ni niti na misel prišlo.

Sploh ni vedela kaj se z njo godi. S strmenjem in z doslej nepoznanim strahom, ki je imel svoj izvor globoko pod njeno zavestjo, je izpolnjevala ukaz, bolj kategoričen nego vsi Kantovi pravdnostni imperativi, ne vedé zanj. Zgodilo se ji je kakor nizko visečemu jabolku, ki ga v starajočem se poletju nekega jutra končno najde solnce na svoji poti k zenitu, jabolko, ki je doslej hiral ob vrtnem zidu pod krajem opeke, in ga solnce prisili, da bi v nekoliko dneh prej neslutenežara, s prenačilim zorenjem dohitelo ostala jabolka, ki so nekoč cvetela obenem z njim.

Prav tako je postalo tekom štirinajstih dni od prvega ponesrečenega zleta iz Boženke, otroka, deklé.

Ne mnogo drugače se je godilo Jindřichu Paváku.

Oba sta se začutila kot zaljubljenca na velikanski dlaní Rodinove Usode, ki se nikoli ne zapre, ker je iz kamna. Toda dlan usode Jindřicha in Boženke se je sicer zapirala tako počasi, da tega še opazila nista, gluha in slepa na svojih vožnjah s parnikom ali vlakom v posmeh ljudi, o katerem še slutila nista, dokler se ni končno nekoč, ko sta se tega najmanj nadejala, silno in naglo zaprla in ju neusmiljeno stlačila.

In ko se je spet odprla, sta bila iz obeh otrok, kakor sta bila še zarano, hipoma mož in žena... neke tople brezmesčne septemberske noči, soparnejše nego katerekoli poletne, ko sta osamela v onemlem gozdu in sta, prebudivši se, gledala iz obličja v obličje tisočerim zvezdam, ki so ju spremljale na nebu in v reki celo pot tja do mesta, kot neizprosne, nepodlačljive priče, s strašnim očitanjem spoznanja dobrega in zlega.

Hodila sta peš, tisti večer ni vozil noben parnik več.

No, in Jindřich je bil mož in je ravnal kot mož.

Predvsem je nataknil Boženki prstanček, ki ga je bila pred nekoliko tedni odklonila, in ji je s sveto prisego obljubil, da mu bo sledil tudi oni zlati obroček, ki naj bi bil edina in izključna odškodnina za vse, kar je Boženka izgubila.

Potem je storil Jindřich nadaljne korake, po grehu že nekoliko počasneje. Kajti pismo materi, v katerem je razodel čisto resnico in moško proglasil nezlomljivo voljo, da bo častno nosil vse posledice, in prosil materine podpore, kakršne se nadeja zaradi njene velikodušnosti, je odposlal mnogo pozneje, nego je bilo pismo datirano. Dal ga je na pošto šele po štirih tednih, ko je bil prisiljen pripisati »postskriptum«, ki je Jindřichovo mater tako zgrabilo, da se je pripeljala takoj v Prago in odpeljala v štirindvajsetih urah nato svojega sina k bregovom Albiona in k vratom oxfordske univerze.

Angležinja je pokazala svojemu sinu, da njegova mati ni žena majhnega duha. Z enim samim mahom je pretrgala vse pajčevine, katerih je Jindřich verno domneval, da so vezí za celo življenje.

Ravnala je katastrofalno, kakor nož, ne trpé odpora, in ko je Jindřich res poskusil, da bi se uprl tako odločno, kakor se pri njem ni nadejala, mu je lastnoročno zaprla usta.

Po tem edinem udarcu, ki ga je kdaj dobil od matere, je postal iz moža zopet deček, topeč se v solzah in proseč za svojo Boženko, kakor za igračko. Toda mati je počenjala kakor kirurg pred narokoz, rezala je, palila brez ozira na njegove tožbe in brez obotavljanja z isto naglico, kakor se je pripeljala in se je hotela zopet odpeljati.

Jindřich je moral z njo k notarju, kamor je dala poklicati Božičino mater, moral je ne samo zato, ker ji ni smel niti za hip izpred oči, ampak tudi za voljo vzgojnega momenta, kakor si ga je obetala Mrs Paváková od tega srečanja za Jindřicha.

Ni se motila, vsaj v kolikor se tiče Boženčine matere. Ta je zvedela šele v notarjevi pisarni, na čem je s svojo hčerko, in sicer z vso mogočo notarsko obzirnostjo, tako stopnjevano, da je trajalo precej časa, preden je prestrašena žena iz ljudstva razumela polno resnico, ker se nekatere stvari niti na teh mestih ne povedo na polna usta.

Kar je potem počenjala mati Nekuševa na vsa usta, ko je vse uganila, to je čul še malokateri notarijat.

»Za Boga, Jezus Kristus, devica Marija, kaj se je borila za svojega mladiča. Tresla so se pisarniška to predrznejo govoriti o mojem otroku...!«

Ah to je bil snopad tigrice z levinjo, vsaka se okna od tožb in klevet matere Nekuševa, mati Paváková ni bila izmed teh, ki se šihé in tresejo. Prišla je seveda kosa na kamen, tudi iskre so prišle, toda kosa je bila iz angleškega jekla.

Prodám ceneno ročni pletilni stroj
(Handflachmaschine) številka 7, širina 60, garantirano v dobrem stanu. Vprašati K. Valentič, Zagreb, Vlaška ulica št. 15. 1974

Sprejme se
močna hotelska perica-likarica za stalno mesto. Nastop 15. julija. Ponudbe pod »Perica« na upravo »Večernika«. 1971

Stanovanje,
soba, kuhinja, balkon in vrt v novi villi (Magdal.) oddam takoj za Din 400.— Naslov v upravi lista. 1969

Fotomaterij kupujejo pri strokovnjaku.
Dospeli novi aparati in potrebščine. 100 gaslicht-kart od 30 Din naprej. — Fotomeyer, Gosposka 39. 1935

Prazno sobo oddam
posamezni osebi z lastnim pohištvo, Stritarjeva ulica 5 I. 1915

Otomana lepa
ceneno na prodaj. Židovska ulica 4. 1973

»Ada« otomana
lepa praktična Din 550—650. Židovska ulica 4. 1972

Upokojen žand. narednik
išče službo skladiščnika, inkasanta ali kaj sličnega. Naslov v upravi lista. 1970

Elektroinštalacije,
montaže vil, stanovanj, tovarniških poslopj vsaka montažna popravila, popravila motorjev najcenejše izvršuje Ilič & Tichy, Maribor, Slovenska ul. 16. Velika izbira svetilk, elektroblaga, motorjev po konkurenčni cenl. XII

Sobo in črkoslikanje,
barvanje fasad izvršuje poceni, hitro in okusno Franjo Ambrožič, Grajska ulica 3 za kavarno »Astoria«. IX

Sobo
novo opremljeno, električna luč, poseben vhod, takoj oddam boljšemu gospodu ali gospodični. Na željo tudi hrana. Stritarjeva ulica 5 II. 1916

Opremljeno sobo
z eno ali dvema posteljama oddam. Tržaška c. 20 II. 1966

Trgovski lokal, Park kavarna
od danes naprej dnevno koncert

prvovrstnega kvarteta. — Klasična godba s spremstvom harfe. — Jazzband. — Toči se pivo iz sodčka čaša 3 Din, vrček 4 Din.

Zahtevajte povsod „Večernik!“

„Mariborska plovba“ družba z. o. z. v Mariboru

Vozni red

Motorni brod »Maribor« za vožnjo iz Maribora do Mariborskega otoka in nazaj:

Odhod: Iz Maribora od 9. ure do 20. ure vsako uro.

Odhod: Iz Mariborskega otoka od 9.30 do 20.30 ure vsako uro.

Vozne cene.

Za odrasle: v obe smeri Din 10.—

v eno smer Din 6.—

Za otroke: do 4. leta prosto.

do 12. leta Din 3.— v eno smer.

Opombe.

V sobotah, nedeljah in na praznike vozi dvakrat na uro v obe smeri.

Vožnja traja navzgor 17 minut, navzdol 6 minut.

Priporočila se občinstvu

1905

NAČELSTVO.

1900

TRENCH COAT

za
dame in gospode
IDEALNO OBLAČILO
za
zimo in leto!

L. ORNIK
KOROŠKA 9.

